

בבא בתרא

המשך הדיון בנושא

צדקה

דף ח' עמוד ב' ודף ט'

ערך: דוד זינגר

בית הספר "חיים ישראלי"

בדיקת זכאות העניים לצדקה

דעת רב הונא:

אמר רב הונא: בודקין למזונות ואין בודקין לכסות;
לדעת רב הונא, אם בא עני לבקש אוכל בודקים אם הוא באמת זקוק לאוכל.
אבל אם העני מבקש בגדים, לא בודקים אם הוא באמת זקוק לבגדים, ונותנים לו מיד.

אי בעית אימא: קרא, ואי בעית אימא: סברא.

ניתן ללמוד זאת גם מפסוק וגם מהגיון.

אב"א סברא, האי קא מבזי והאי לא קא מבזי;

סברה: כשאדם רעב, אנשים לא יודעים זאת ולכן הוא לא מתבזה. אבל אדם שאין לו בגדים או שבגדיו קרועים מתבזה.

אי בעית אימא קרא "הלא פרוש לרעב לחמך בשי"ן כתיב, פרוש והדר הב ליה, והתם כתיב: "כי תראה ערום וכסיתו", כי תראה לאלתר.

לימוד מפסוקים:

בעניין אדם רעב נאמר: פרוש לרעב לחמך...." (ולא פרוס) מכאן נלמד שבעניין רעב יש לפרש (לבדוק אם הוא באמת רעב).

בעניין אדם שצריך בגדים כתוב " כי תראה ערום (אדם שצריך בגדים) ומיד נאמר וכיסתו (מכאן לומדים שמיד דואגים לו לבגדים, ולא מתחילים לבדוק אם הוא באמת עני שזקוק לבגדים).

דעת רב יהודה:

ורב יהודה אמר: בודקין לכסות ואין בודקין למזונות;

לדעת רב יהודה אם בא עני המבקש בגדים, בודקים אם הוא באמת זקוק לבגדים ורק לאחר מכן נותנים לו. אבל אם בא עני המבקש אוכל, נותנים לו מיד מבלי לבדוק אם באמת צריך.

אי בעית אימא: סברא, ואי בעית אימא: קרא.

ניתן ללמוד זאת גם מפסוק וגם מהגיון.

לימוד מסברה:

אי בעית אימא סברא, האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה;

האדם הרעב מצטער שהוא מרגיש את הרעב, ואילו האדם שצריך בגדים לא מרגיש כאב גופני.

לימוד מפסוקים:

אי בעית אימא קרא, הכא כתיב: הלא פרוס לרעב לחמך - פרוס לאלתר, וכדקרינן, והתם כתיב: כי תראה ערום וכסיתו - כשיראה לך.

רב יהודה לומד מאותם הפסוקים שלמד רב הונא, רק שהוא מבין אותם אחרת. אנו קוראים את הפסוקים "פרוס לרעב לחמך": לאדם הרעב מיד פורסים לחם, בלי לבדוק אם הוא באמת עני ורעב, ואילו בעניין אדם ערום (אדם שצריך בגדים) כתוב "כי תראה ערום... שיש צורך לראות (לבדוק) שהאדם שמבקש ממך בגד באמת ערום (באמת זקוק לבגד) ולא שהוא עושה עצמו.

הוכחה מברייתא לדברי רב יהודה :

תניא כוותיה דרב יהודה: אמר כסוני - בודקין אחריו, פרנסוני - אין בודקין.
הגמרא מביאה הוכחה לרב יהודה מהברייתא אם ביקש כסוני בודקים אותו.
אם ביקש פרנסוני - תנו לי אוכל- לא בודקים אותו והלכה כרבי יהודה.

כמה צדקה נותנים לכל עני ?

תנן התם: למדנו במסכת פאה.

אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון, מארבע סאין בסלע
לן - נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה?

אמר רב פפא: פוריא ובי סדיא .

שבת - נותנין לו מזון שלש סעודות.

לעני שנודד ממקום למקום נותנים לו מזון לשתי ארוחות, לא פחות מככר לחם
השווה למטבע הנקרא פונדיון שגודלו רבע קב=כ 250 גרם לחם.

אם נשאר לישון, נותנים לו צורכי שינה.

מהי פרנסת לינה?

עונה רב פפא פוריא-מיטה, סדין ושמיכה .

אם נשאר לשבת, נותנים לו מזון לשלוש סעודות.

חידוש:

תנא: אם היה מחזיר על הפתחים - אין נזקקין לו.

אם העני שמבקש מקופת הצדקה, הוא עני שהולך מדלת לדלת, לא נותנים לו
מקופת הצדקה.

תיקון הלימוד החדש:

ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא, לא מזדקיק ליה, א"ל רב סמא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות ליה? והא תניא: אם היה עני המחזיר על הפתחים - אין נזקקין לו. א"ל: אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת. מעשה בעני שהיה מחזר על הפתחים. בא לפני רב פפא ולא נתן לו מקופת הצדקה. אמר רב סמא לרב פפא: אם אתה לא תתן לו, אנשים אחרים יחשבו שיש לך סיבה שאינך נותן לו, והוא עלול למות ברעב.

ענה לו רב פפא: והרי למדנו שאין נזקקים לו- למדנו שלא נותנים לעני המחזר על הפתחים מקופת הצדקה. ענה לו רב סמא: הכוונה שאין נותנים לאותו עני שעובר מדלת לדלת מתנה גדולה - מנה גדולה, אבל נותנים לו מתנה קטנה- מנה קטנה. כלומר, לא נותנים לו סכום גדול אבל נותנים לו סכום קטן. הוא מקבל סכום נוסף בכסף שהוא אוסף מהאנשים שבבתיים.

לימוד נוסף מרב אסי:

אמר רב אסי: לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה, שנא': (נחמיה י') "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו".

רב אסי פוסק שלהלכה אדם חייב להפריש לפחות שליש שקל לצדקה וזה נלמד מהפסוק בנחמיה "והעמדנו עלינו שלישית השקל (שליש שקל)".

ואמר רב אסי: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: והעמדנו עלינו מצות וגו', מצוה אין כתיב כאן אלא מצות.

ומוסיף רב אשי ללמד כי צדקה שקולה כנגד כל המצוות כי כתוב העמדנו עלינו מצוות בלשון רבים.

זכות המתרים גדולה מהתורם

א"ר אלעזר: גדול המעשה יותר מן העושה.

זכות גדולה יותר יש לאדם שמתרים (אוסף צדקה לעניים) מאשר האדם שנותן לו צדקה (שתורם).

שנאמר: (ישעיהו ל"ב) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם,

מעשה צדקה מביא לשלום –בלבד,
ועבודת הצדקה (איסוף הכסף לצדקה) מביאה להשקט ובטח לעד.

זכה - הלא פרוש לרעב לחמך, לא זכה - ועניים מרודים תביא בית.

אם לאדם יש זכות הוא זוכה לתת צדקה ואם אין לו זכויות בני ביתו יהיו עניים ומרודים.

אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא.

אמר להם רבא לבני מחוזה (שם עיר בבבל), בבקשה ממכם: תעשו צדקה ביניכם, כדי שתזכו לשלום מהמלכות.

וא"ר אלעזר: בזמן שבהמ"ק קיים, אדם שוקל שקלו ומתכפר לו, מוסיף רבי אלעזר ללמד: בימי בית המקדש אדם היה מכפר על מעשיו על ידי נתינת מחצית השקל.

עכשיו שאין בהמ"ק קיים, אם עושין צדקה - מוטב, ואם לאו - באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע, ואעפ"כ נחשב להן לצדקה, שנא': (ישעיהו ס') "ונוגשיך צדקה". כיום (שאין בית מקדש), אם נותן האדם צדקה מתכפר לו. אם לא נותן צדקה, הגויים לוקחים ממנו בכוח.

ומוסיף ר' אלעזר: אפילו שהגויים לוקחים בכוח, עדיין הקדוש ברוך הוא מחשיב להם לקיחה זו כצדקה, שכתוב: "ונוגשיך בצדקה" - אף שנוגשים אותך בכוח נחשב לך הדבר כאילו נתת צדקה.

לימוד רבא מעולא: (שצדקה היא זכות גדולה)

אמר רבא: האי מילתא אישתעי לי עולא משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר,

אמר רבא: הלכה זו לימד אותנו עולה הנקרא משגש אוחתיה דאימא.

מאי דכתיב: (ישעיהו נ"ט) "וילבש צדקה כשריון". לומר לך, מה שריון זה - כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

שכתוב "וילבש צדקה כשריון" - הצדקה דומה ללבישת שריון. השריון הוא בגד המגן על החייל בזמן מלחמה. השריון בנוי מחלקים קטנים המתחברים ביחד לשריון גדול, בדומה לצדקה שכל פרוטה ופרוטה מתחברת ביחד לדבר גדול (לזכות גדולה שמגנה על נותן הצדקה).

לימוד של רבי חנינא:

רבי חנינא אמר: מהכא (ישעיהו סד)

”וכבגד עדים כל צדקותינו”.

מה בגד זה - כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול,

אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

רבי חנינא לומד זאת מדימוי הצדקה לבגד. כמו שבגד מורכב מחוטים רבים, כך מצוות הצדקה מורכבת מפרוטה ועוד פרוטה.

שאלה : מדוע עולא נקרא משגש אורחיה דאימיה (משבש צניעות של אימו)?

תשובה : לימוד זה לומדת הגמרא מדין מצורע וטומאת אדם.

הגמרא מביאה דיון בדין- מניין אנו יודעים כי מצורע שנגע באדם מטמא אותו? בסוף הדיון נבין מה עשה עולה לאמו. שמו של עולה (לדעת חלק מהמפרשים) הוא גם רב אחדבוי.

רקע על דיני מצורע:

כדי להבין את הדיון, יש להבין שלמצורע יש שתי תקופות:

א'- ימי חילוטו : הימים שהוא מחוץ למחנה, יש לו צרעת והוא טמא מוחלט.

ב'- ימי ספורו : הימים שהוא מחוץ למחנה אך הצרעת נגמרה ואנו ממתנינים לתהליך טהרתו ביום השביעי. (לאחר שהמצורע מפסיק להיות מצורע, הוא צריך להמתין שבעה ימים נוספים מחוץ למחנה).

אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה ?
מדוע קראו לעולה משגש-מבייש-דרכי אמו?

דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמאי מרב ששת: מנין למצורע בימי ספורו שמטמא
אדם?

שאל רב אחדבוי- (הוא עולה)- את רב ששת: מנין אנו יודעים כי מצורע בימי ספורו מטמא אדם שנגע בו?
(אנחנו יודעים שהמצורע מטמא בגדים שהוא לובש בימי ספורו (בימים שהוא לא טמא , וסופר עד שהוא יוכל להיות טהור), אך מאיפה לומדים שהוא מטמא גם אדם שהוא נוגע בו?

אמר לו: הואיל ומטמא בגדים מטמא אדם.
תשובת רב ששת: אם המצורע בימי ספורו מטמא בגדים, ודאי שמטמא אדם.

א"ל: דילמא טומאה בחבורים שאני, דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו
מטמא אדם!

אמר לו רב אחדבוי (עולא): אולי בגלל שהבגדים מחוברים- צמודים - תמיד לגוף האדם, הם טמאים.
העובדה שהמצורע מטמא בגדים לא מחייבת שהוא יטמא גם אדם שהוא נוגע בו.
שהרי, אדם שמזיז נבלה הוא מטמא בגדים, אבל לא אנשים.

אמר ליה: ואלא שרץ דמטמא אדם מנלן? לאו משום דמטמא בגדים!

ענה רב ששת: נוכיח מטומאת שרץ מנין אנו יודעים שמטמא אדם האם לא מפני שמטמא בגדים?
כך מצורע מטמא אדם כי הוא מטמא בגדים.

א"ל, שרץ בהדיא כתיב ביה: או איש אשר יגע בכל שרץ. אדם!
ענה לו רב אחדבוי: לגבי שרץ יש פסוק מיוחד (שכתוב – "או איש אשר יגע בכל שרץ") שממנו לומדים שאדם שנוגע בו מטמא אדם. אין אנו לומדים מהגיון שמי שמטמא בגדים ברור שיטמא אנשים.

אלא שכבת זרע דמטמא אדם מנלן? לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מטמא
רב ששת מנסה להוכיח משכבת זרע מניין אנו יודעים שמטמאה אדם האם לא מפני שמטמאה בגדים?

א"ל, שכבת זרע נמי בהדיא כתיב ביה: (ויקרא כ"ב) או איש - לרבות את הנוגע.
ענה לו רב אחדבוי: גם בשכבת זרע יש ריבוי בפסוק (שכתובה מילה לכאורה מיותרת - או איש) ומשם לומדים שהוא מטמא בשכבת זרע גם איש, ולא ניתן להוכיח מכאן לגבי מצורע. (אין לנו פסוק במצורע בימי סופרו שכתוב שמטמא אדם).

אהדר ליה בבדיחותא. חלש דעתיה דרב ששת, אישתיק רב אחדבוי בר אמי
ואתיקר תלמודיה.

את התשובה האחרונה השיב רב אחדבוי בזלזול ובבדיחות הדעת כלפי רב ששת.
רב ששת נפגע ממעשה זה של רב אחדבוי.
נענש רב אחדבוי (עולה) - נעשה אילם ושכח תלמודו.

אתיא אימיה וקא בכיא קמיה, צווחה צווחה ולא אשגח בה. אמרה ליה: חזי להני
חדיי דמצית מינייהו! בעא רחמי עליה ואיתסי.

באה אמו של עולה ובכתה לפני רב ששת ולא התייחס אליה.
אמרה לו: ראה את הדדים (שדיים) שלי שמהם הנקתי גם אותך כשהיית תינוק (רב ששת היה יתום ואמו של עולה הניקה אותו).

כדי לא להיות כפוי טובה, רב ששת התפלל על עולה ועולה חזר לבריאותו.
לכן, כינו את עולה משגש –מבייש אימו, שהייתה צריכה להראות את השדיים שלה כדי שיסלח לו רב ששת.

המשך בירור דיני מצורע

ודאתאן עלה, מנא לן?

את המקרה של הדיון בנושא דיני מצורע הביאה הגמרא כדי להסביר מדוע נקרא עולא משבש דרכי אימו. עדיין נשארנו עם השאלה שעלתה בדיון, מהיכן לומדים שמצורע בימי סופרו מטמא גם אדם?

כדתניא, ר"ש בן יוחי אומר: נאמר כבוס בגדים בימי ספורו, ונאמר כבוס בגדים בימי חלוטו - מה להלן מטמא אדם, אף כאן מטמא אדם.

כמו שלמדנו במשנה- אמר רבי שמעון בן יוחי כי אנו עושים גזרה שווה.

נאמר כבוס בימי חילוטו

ונאמר כבוס בימי ספורו.

(גזרה שווה- כשיש את אותה המילה בשתי הלכות שונות, ניתן ללמוד בגזרה שווה שכל הדינים בהלכות השונות שווים).

משווים את הדין: כמו שבימי חילוטו מצורע מטמא אדם, כך בימי ספורו מצורע מטמא אדם. גזרה שווה היא השוואה בין שתי הלכות בתורה בעזרת מילה זהה המופיעה בשני פסוקים.

המשך תאור מעלת וחשיבות צדקה

אמר רבי אלעזר: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, לדעת רבי אלעזר, הנותן צדקה בסתר מעלתו גדולה מתפילת משה רבנו.

לימוד מפסוק:

דאילו במשה רבינו כתיב: (דברים ט') כי יגורתי מפני האף והחמה, ואילו בעושה צדקה כתיב: (משלי כ"א) "מתן בסתר יכפה אף (וגם) ושחד בחיק (מתן בסתר) חמה עזה.

משה בתפילתו פחד משני מובלי הפורענות (1 אף 2 חמה).
ואלו במשלי נאמר כי מתן בסתר כופה (שולט) את האף.

ופליגא דרבי יצחק,

רבי אלעזר חולק על רבי יצחק שמסביר את הפסוק במשלי אחרת.

דאמר ר' יצחק: אף כופה, חמה אינו כופה, שנא':

ושחד בחיק חמה עזה, אע"פ ששוחד בחיק - חמה עזה.

לדעת רבי יצחק, את האף מתן בסתר כופה, שכתוב בתחילת הפסוק: "מתן בסתר יכפה אף".

אבל, לא את החמה שבהמשך הפסוק נכתב "ושוחד בחיק חמה עזה"- אף שיש שוחד בחיק (שזה מתן בסתר), עדיין יש חמה עזה בעולם.

שכתוב : " מתן בסתר יכפה אף ושוחד בחיק (כופה) חמה עזה"	מתן בסתר כופה גם את המשחית שנקרא אף וגם את המשחית שנקרא חמה.	רבי אלעזר
שכתוב : " מתן בסתר יכפה אף (אף הוא כופה). ושחד בחיק (אבל גם שיש מתן בסתר עדיין יש) חמה עזה".	מתן בסתר – כופה אף (משחית שנקרא אף) אבל לא כופה חמה (משחית שנקרא חמה).	רבי יצחק

לימוד אחר של רבי יצחק :

איכא דאמרי (יש אומרים) , א"ר יצחק: כל דיין שנוטל שחד - מביא חמה עזה לעולם, (שנאמר: ושחד בחיק וגו')

יש אומרים שרבי יצחק הסביר את סוף הפסוק אחרת:
" ושחד בחיק חימה עזה" – שדיין הלוקח שוחד מביא חמה עזה .

לימוד נוסף של רבי יצחק:

ואמר רבי יצחק: כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים - מתברך בי"א ברכות.

מלמד רבי יצחק כי מי שנותן צדקה לעני, מתברך בשש ברכות .
מי שמפייס עני (מעודד אותו), אף שאינו יכול לתת לו צדקה, מתברך באחת עשרה ברכות.

לימוד מפסוק:

הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות:
דכתיב: (ישעיהו נ"ח) הלא פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית (וגו') כי תראה ערום וגו';

הסבר:

פסוק ח': "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית , כי תראה ערום וכסיתו ומבשרך לא תתעלם"- פסוק זה מדבר על מצוות נתינת צדקה (אוכל ולבוש לעניים).

פסוק ט': מדבר על הדברים בהם יזכה נותן הצדקה :

- 1) "אז יבקע כשחר אורך" - מתוך האפלה שנותן הצדקה שרוי בה, יופיע לו אור כמו השחר.
- 2) "וארכתך מהרה תצמח" - ותעלה לו רפואה במהרה.
- 3) "והלך לפניך צדקך" - בכל מקום אשר ילך נותן הצדקה, יצליח במעשיו ויוושע ממצוקותיו.
- 4) "כבוד ה' יאספקך" - ה' ילך מאחורי נותן הצדקה (יגן עליו מהאזור בו האדם הכי פחות מוגן מהתקפת האוייב).
- 5) "אז תקרא וה' יענה" - כשיקרא נותן הצדקה לה', הוא יענה לבקשותיו.
- 6) "תשוע ויאמר הנני" - כשיצעק נותן הצדקה לעזרה, ה' יענה לו הנני (אני בא לעזרתך).

והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות, שנאמר: (ישעיהו נ"ח)
ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע, וזרח בחשך אורך ואפלתך כזהרים, ונחך ה'
תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו', ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם
וגו'.

הסבר:

פסוק י': " ותפק לרעב נפשך (חיבתך ורצונך) ונפש נענה תשביע" - הפסוק מדבר על יחס יפה לעני.

הפסוקים בהמשך מפרטים במה יזכה המתייחס יפה לעני :

- 1) "וזרח בחושך אורך" - בתוך החושך שאתה נמצא יזרח לך אור.
- 2) " ואפלתך כזהרים" . ובאפלה (בצרות הקשות יותר) יאיר לך אור כמו האור שבשעות הצהרים.
- 3) " ונחך ה' תמיד" - ה' תמיד ינחה (יגיד לך כיצד לנהוג) אותך בדרך.

- (4) " והשביע בצחצחות נפשך" - ה' ישביע את נפשך במאכלים צחים (טעמיים).
- (5) "ועצמותיך יחליץ". - ואת עצמותיך ה' יחזק.
- (6) " והיית כגן רווה". - ותיהיה דומה לגן שיש בו תמיד מים.
- (7) " וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו". - והמים (מקור השפע) לעולם לא יפסק.
- (8) " ובנו ממך חרבות עולם" - ממך יצאו אנשים אשר יבנו את הערים החרבות.
- (9) " מוסדי דור ודור תקומם" - תזכה להקים בתים במקומות שנחרבו לפני שנים רבות.
- (10) " וקרא לך גודר פרץ". - והאנשים יקראו לך גודר פרץ (בונה חומות וביצורים)
- (11) " משובב נתיבות לשבת". - ועוד יקראו לך משיב (מחזיר) נתיבות (דרכים העזובות).

לימוד נוסף של רבי יצחק:

שאלה:

ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד? משום דרודף צדקה ימצא צדקה?

שואל רבי יצחק כיצד הברכה לאדם שנותן צדקה (רודף צדקה), היא שיזכה לחיים ולצדקה (יזכו לחיות ולקבל צדקה)?

תשובה:

אלא לומר לך: כל הרודף אחר צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה.

ועונה רבי יצחק, שהכוונה היא שאדם הנותן צדקה, ה' יעשה שתמיד יהיה לו כסף לתת צדקה, תמיד.

רב נחמן בר יצחק אמר: הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה, כדי לקבל עליהם שכרו.
לדעת רב נחמן הסבר הפסוק הוא שה' מזכה את האדם שרודף אחרי מצוות צדקה ומזמן לו אנשים הגונים הראויים לקבל צדקה כדי שהשכר שיקבל על המצווה יהיה שכר גבוהה יותר .

שאלה:

לאפוקי מאי? לאפוקי מדדרש רבה;
שואלת הגמרא: מאמרו של רבי נחמן מה בא להוציא, (איזה מקרה ראינו שאדם לא זוכה לקיים מצוות צדקה במלואה כאשר הוא נותן צדקה לאנשים שמשקרים ועושים עצמם כעניים).

תשובה:

תשובת הגמרא: שהמאמר בא להוציא את התפילה שהתפלל ירמיהו הנביא על בני ישראל.

**דדרש רבה, מאי דכתיב: (ירמיהו י"ח)
" ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם?"**
אמר ירמיהו לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך, הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים, כדי שלא יקבלו עליהן שכר.

הסבר:

ירמיהו התפלל "ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך" שאפילו ישראל מתאמצים להתגבר על יצר הרע ולעשות צדקה מבקש ירמיהו שה' יזמן להם אנשים לא הגונים כדי שלא יקבלו שכר.
כי עם ישראל בימי ירמיהו הרשיע מאוד והציק מאוד לירמיהו.

לימוד רבי יהושע בן לוי:

**רבי יהושע בן לוי אמר: כל הרגיל לעשות צדקה - זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה,
בעלי עושר, בעלי אגדה.**

הסבר:

לדעת רבי יהושע כל הרגיל במצוות צדקה זוכה שהבנים שלו יהו חכמים עשירים
ובעלי הגדה- יכולים לדרוש בהגדה.

לימוד מפסוק:

**בעלי חוכמה דכתיב: ימצא חיים; (בספר משלי כתוב " רודף צדקה ימצא חיים")
ובהמשך נאמר בספר משלי שחוכמה היא חיים.)**

**בעלי עושר, דכתיב: צדקה; (כמו שלמדנו " רודף צדקה ימצא צדקה") יהיו לו
מספיק כסף להמשיך ולתת צדקה)**

**בעלי אגדה, דכתיב: וכבוד, כתיב הכא וכבוד, וכתוב התם (משלי ג') כבוד חכמים
ינחלו.**

הגדה שנאמר שנותן הצדקה ימצא כבוד ומפסוק אחר במשלי למדנו שחכמים לומדי
הגדה זוכים בכבוד " כבוד חכמים ינחלו".